

Evropská bezpečnost a obrana na křižovatce

Perspektivy rozšiřování bezpečnostní a vojenské integrace EU v nové etapě vývoje EU a při vyrovnávání se s dopady ekonomické krize

Evropská integrace má svá pozitiva a negativa a jde o velmi citlivou záležitost. Platí to několikanásobně pro oblast bezpečnosti a je doprovázeno konsolidací obranného a bezpečnostního průmyslu v EU. Řízené sjednocování z Bruselu sleduje zájem EU vyrovnat se USA (zatím marně) a udržet technologický náskok před zeměmi BRIC (Brazílie, Indie, Čína a Jižní Afrika). Tomuto cíli se podřizuje politika EU podporovaná novou legislativou EU. Tento logický postup je bohužel silně ovlivňován zákulisním lobingem zbrojních koncernů velkých zemí EU a je po průmysly menších států velmi rizikový.

Dovolte v této souvislosti dvě poznámky:

První je spíše otázkou, zda má země síly a významu ČR v tomto procesu šanci uspět, tedy udržet si schopnost vyrábět alespoň některé bezpečnostní komodity. Anebo se stane pouhým kupcem zahraniční vojenské techniky a dodavatelem lidí do konfliktních situací?

Smlouva o fungování EU ve svém článku 346 předpokládá, že bezpečnostní zájmy zůstanou i nadále v působnosti států. Pokud totiž v některé zemi zanikne OBP, dojde v ní k významnému omezení suverenity v rozhodování o bezpečnostních otázkách. Vezměme příklad Řecka. Pokud by ztratilo svůj OBP a bylo závislé na dodávkách zbraní z některé země EU, která silně podporuje integraci, mohlo by vůbec uvažovat o eventuálním opuštění Eurozóny nebo EU? Či jak by se asi změnila bezpečnostní situace ve Finsku, kdyby bylo plně závislé na dodávkách munice z jiné země EU, kde by krize třeba způsobila bankrot jeho vojenského průmyslu? Země tedy musí najít sílu řešit i nadále své bezpečnostní otázky jako suverén, a k tomu potřebují obranný průmysl. Tak je to zakotveno ve strategických dokumentech EU a řady zemí. V neposlední řadě zkušenosti z minulosti varují spoléhat se na při vlastní obraně pouze na zahraniční pomoc.

Požadavek na tvorbu EDTIB je však z globálního pohledu legitimní. Ale evropská základna obranných technologií by ale měla být spíše skládačkou národních průmyslových základů než shora direktivně řízeným systémem. Tato skládačka by měla mít svůj mezičlánek, tvořený regionálními bezpečnostními uskupeními, beroucí v úvahu ekonomická, historická a další specifika jednotlivých regionů. Dobrým příkladem je Nordická kooperace. Bohužel schopnosti zemí střední Evropy jsou v tomto směru spíše platonické. Naše neschopnost vytvářet regionální programy nás de facto limituje i ve schopnostech účastnit se evropských obranných programů.

Druhá poznámka se týká našeho vnitřního problému, který nás omezuje v možnosti kooperace. Dokonale si umíme sami komplikovat situaci nesmyslnými opatřeními jako je přidělování peněz na obranné projekty z MŠMT a složitý proces jejich uvolňování. Důsledkem je, že máme pouze jeden nový mezinárodní projekt v rámci EDA, zatímco před pár lety v rámci WEAGu jsme jich měli daleko více. Kolik máme dvoustranných a regionálních programů obranného výzkumu a vývoje? Zabýváme se integrací a kooperací v rámci EU a chybí nám základní předpoklady pro jakoukoliv spolupráci.

Doporučuji tedy začít u skutečné dvoustranné spolupráce (příklad FR – UK dohody, pro nás se nabízí spolupráce se Slovenskem), od ní rozvinout spolupráci více zemí v regionu (nemusí to být V4 – která

je doposud spíše formálně deklarovanou než skutečnou platformou pro spolupráci, ale nový formát zemí střední Evropy, včetně Chorvatska, Slovinska, Srbska, Rakouska...) a tím přispějeme smysluplněji obraně EU, než obecnými proklamacemi a novými bezpečnostními institucemi v Bruselu. Systém je slabý tak, jak je slabý jeho nejslabší článek, tedy jednotlivé země a regiony.